

ЗБЕРЕЖЕМО ПРИРОДУ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ПОКОЛІНЬ!

№1 (23) січень-березень, 2021 рік

Робоча зустріч по реалізації проекту "Підтримка природоохоронних територій в Україні"

У п'ятницю 26 березня 2021 року відбулася робоча зустріч Міхаеля Бромбахера з адміністрацією Парку, за участю голови Вижицької РДА Михайла Чорнея та його заступника Миколи Федорашака.

Під час зустрічі обговорювались питання реалізації Проекту «Підтримка природно-заповідних територій в Україні», зокрема в частині надання підтримки національному природному парку «Вижицький».

Як зазначив Міхаель Бромбахер, що наразі реалізація проекту перебуває у активній фазі і вже найближчим часом установа отримає автомобілі підвищеної прохідності, мотоцикли, комп'ютерну та офісну техніку, а також служба державної охорони ПЗФ буде забезпечена форменим одягом.

Виконуючий обов'язки директора Віталій Стратій відмітив, що завдяки проекту Парк вже отримав квадрокоптер, професійні фотокамери та обладнання для проведення відео конференцій. Крім цього,

успішно реалізуються інші напрямки щодо розробки веб сайтів, створення презентаційного відеоролика і т.п.

Щиро висловив свою позицію щодо розвитку Парку і Михайло Чорней, який вважає, що природно-заповідна установа повинна цілком виконувати свої функції, зокрема пріоритетом повинна бути природоохоронна, рекреаційна та просвітницька робота з використанням наукових підходів до збалансованого використання природних ресурсів. Наш курс - це зразок і досвід кращих європейських парків.

Не залишилися поза увагою і проблемні питання щодо дотримання природно-заповідного режиму, відновлення корінних деревостанів, про які озвучили Василь Товарницький та Галина Марчук.

В результаті зустрічі Міхаель Бромбахер запевнив, що в рамках Проекту дослідять усі можливості щодо підтримки Парку у вирішенні актуальних проблемних питань.

*В.о. директора НПП «Вижицький»
Віталій СТРАТІЙ*

З настанням весни на території національного природного парку "Вижицький" розквітають перші весняні квіти.

Підсніжник білосніжний, білоцвіт весняний, шафран Гейфеля, та цибуля ведмежа занесені до Червоної книги України та потребують захисту і бережливого ставлення!!!

Адміністрація національного природного парку "Вижицький" інформує про те, що згідно ст. 90 Кодексу України про адміністративні правопорушення погіршення середовища зростання рослин, види яких занесені до Червоної книги України, знищення, незаконне або з порушенням встановленого порядку виділення їх з природного середовища, - тягне за собою накладення **штрафу** на громадян від двадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (340 - 510 грн.)

АКЦІЯ "ЗБЕРЕЖЕМО ПЕРВОЦВІТИ"

Читайте у номері

Робоча зустріч по реалізації проекту	1
Впізнаймо гуцульські традиції!	2
«Зелена толока»	4
Небезпека від спалювання сухих рослинних залишків	5
Синиця чубата - птах 2021 року в Україні	5
Розвиваємо інклюзивний туризм	6
Фенологічне спостереження на території НПП «Вижицький»	7
Водно-болотні угіддя, вода і життя – нероздільні!	8

Впізнаймо гуцульські традиції!

«Вижниця – ворота в Карпати» – цей вислів широковідомий. Але місто Вижниця та Вижницький район вирізняються не лише своїм унікальним фізико-географічним положенням, а й надзвичайно багатою історико-архітектурною та культурною спадщиною. В минулому ця територія входила до складу різних держав: Турції, Австро-Угорщини, Румунії, Радянського Союзу, які без сумніву залишили свій відбиток в житті місцевого населення. Але гуцули, незважаючи на різноманітні утиснення з боку правлячої влади, змогли зберегти свої корінні традиції та звичаї. Щоб ознайомитися з їхнім життям як в минулому, так і в теперішні часи, можна відвідати краєзнавчі музеї та світлиці, які створені для досягнення саме цієї мети. Ось деякі з них:

Музей коледжу ім.В.Шкрібляка

Завдяки тому, що більше ніж 115 років коледж прикладного мистецтва випускає у світ своїх майстрів, то і робіт, виконаних учнями та викладачами, незліченна кількість. У 1966 році було відкрито музей Вижницького коледжу імені В.Шкрібляка на честь 60-річчя заснування навчального закладу. Він розташований на перехресті вулиці Української з вулицею Т.Шевченка за адресою вул. Українська, 67 та займає площу-180м². У фондах музею коледжу зберігаються понад 600 експонатів кращих робіт студентів: це жіночі блузи, чоловічі сорочки, серветки, рушники, доріжки, скатертини тощо. А загалом тут нараховується більше 23 тисяч експонатів. Вже 35 років цим музеєм завідує Ярослав Богдан, цікаві розповіді якої можна слухати годинами. Немає такої роботи, про яку вона не знала б її історію створення. Велика кількість експонатів брали участь у багатьох виставках, як на території України так і в багатьох містах Європи. Сам музей складається з чотирьох кімнат, кожна з яких представлена окремим типом виробів народної творчості.

Музей етнографії та старожитностей Буковини та Гуцульщини

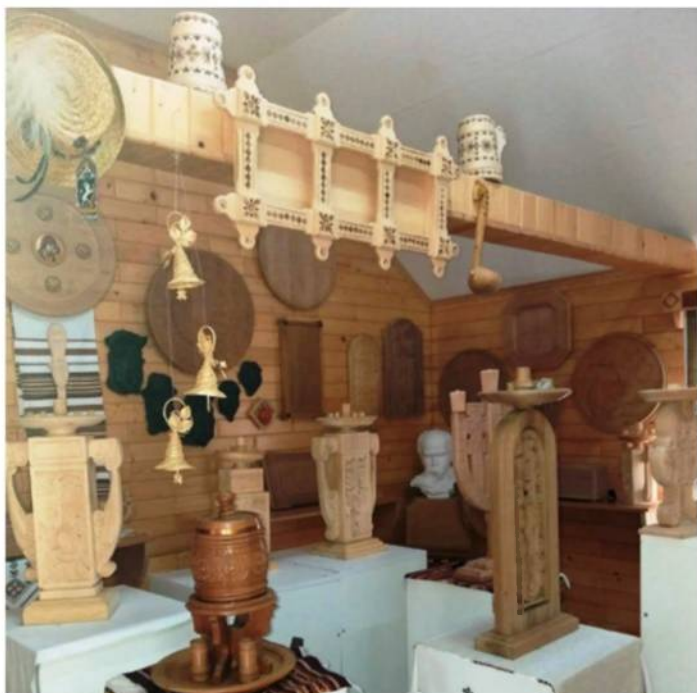

У 2010 році у корпусі гуртожитку для студентів коледжу відведене спеціальне місце, де засновано музей. Метою створення якого є вивчення, збереження та використання пам'яток матеріальної і духовної культури гуцулів. Протягом віків у них виробився своєрідний та неповторний господарський устрій (гірська агротехніка, лісництво, полонинське тваринництво), набули розвитку різні ремесла, архітектура тощо. В основу класифікації експонатів музею покладений відповідний тип призначення речей: хатне обладнання й меблі, знаряддя праці, предмети господарського призначення, посуд, начиння, культові й обрядові предмети. Тут представлені більше 2000 експонатів. Ведення домашнього господарства гуцулами включало такі види робіт, як мелення кукурудзи на жорнах, прядіння льону та конопель, обпикання олії у ступі, шиття вовняного і лляного одягу, а на полі – рільництво та сінокіс. Ручні вироби, які в основному були пристосовані до місцевих умов та потреб мешканців, відповідали давнім звичаям та традиціям, наочно репрезентують практичність гуцулів. Велику кількість експонатів зібрав, власноручно, та передав музею Дмитро Онуфрійович Козубовський, директор коледжу з 1988 по 2015рр., а керувала та й по нині керує музеєм його дружина Марія Петрівна Козубовська.

Крім того, що в музеї можна побачити і доторкнутися до таких речей, як перший телевизор, грамофон, можна ще й спробувати заграли на цимбалах та гуцульській трембіті. Тут можна побачити верстат, яким Австрійський уряд нагороджував випускників-відмінників та ткацький верстат, на якому власне демонструють відвідувачам, як наші предки ткали килими, гобелени та «джерги» (вовняні покривала). Пані Марія демонструє величезну впорядковану колекцію писанок, давніх прасок (різного

розміру), рукописів та фотографій. Виходячи з цього музею, таке відчуття ніби вдалося привідкрити завісу в минуле.

Краєзнавча світлиця Курика Дмитра Миколайовича

Недалеко від м.Вижниця, у селі Виженка, Дмитро Миколайович побудував на власній присадибній ділянці краєзнавчу світлицю. Вона стала відображенням його самовідданості справі свого життя.

Тільки зайшовши до його світлиці, відчуваєш, що тут вирує гуцульський дух. Усі вироби пана Дмитра відображають повсякденне життя місцевого населення та розповідають про колоритність гуцульських традицій. Тут можна побачити різних розмірів вироби з дерева та ковані предмети, різноманітні вишиті рушники та багато іншого.

Сам власник розповідає, що кожного року все більше людей цікавляться мистецтвом, особливо ті, що приїжджають із далека. Та й не дивно, бо роботи Курика Д.М. брали участь в обласних, регіональних, всеукраїнських та міжнародних

виставках. Багато з них поповнили приватні колекції любителів прикладного мистецтва.

Краєзнавчий музей у селі Виженка

В приміщенні колишньої сільської ради у с.Виженка у 2020 році було створено краєзнавчий музей. Музей існував і раніше але він до цього часу займав лише одну кімнату, а зараз складається з чотирьох світлиць та конференц-залу. Завідує музеєм вже багато років Євдокія Аркадіївна Яремчук, яка все своє життя присвятила збиранню колекції різноманітних речей домашнього вжитку, якими користувалися наші предки.

Коли переходиш з однієї світлиці до іншої, здається, що оживає історія нашого краю (ніби від хати до хати). Тут на полицях можна побачити повні кошики писанок, вишитих серветок, рушників. Вікна всюди прикрашені кольоровими жіночими хустками, а столи – вишитими скатертинами. У кожній кімнаті виставлені на показ різноманітні традиційні гуцульські костюми, переважна більшість жіночі.

Привертають своєю красою і стародавні церковні образи. Багато речей, представлених в експозиції, місцеве населення подарувало музею тільки заради того, щоб наші нащадки змогли їх побачити.

Організовуючи екскурсію, відвідати ці чудові заклади можна, як і всі разом, так і якийсь окремо на вибір. А ще, останнім часом, набувають популярності комбіновані маршрути. Оскільки через місто Вижниця та село Виженка проходять кілька туристичних маршрутів, розроблених НПП «Вижицький», то можна поєднати відпочинок на природі з відвідуванням музею чи світлиці.

Для того щоб гарно відпочити не потрібно багато коштів, а потрібно мати бажання відкрити для себе щось нове!

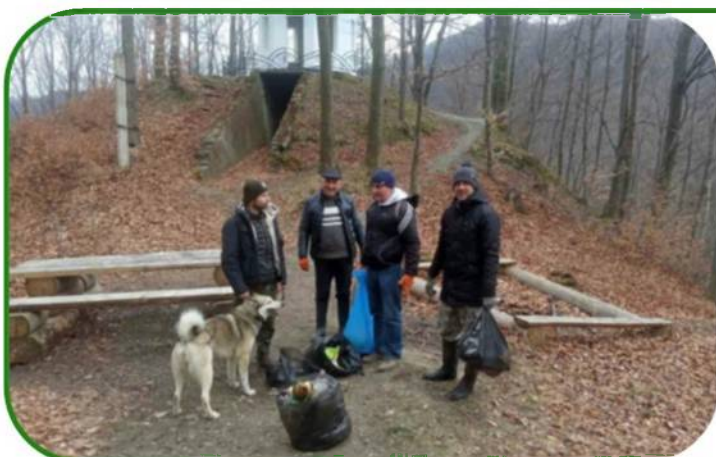
*Провідний фахівець з рекреації
Анжеліка ЦЕПЛА*

"Зелена толока"

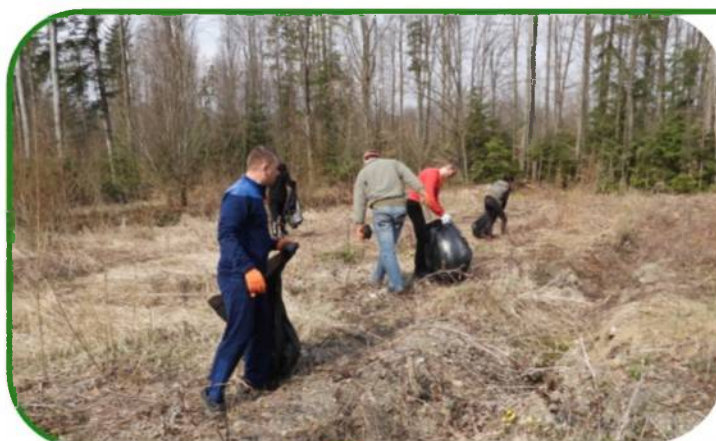
З настанням весни природа прокидається від зимового сну, сонечко пригріває все тепліше і все яскравіше. Тому кожний господар старається прибрати своє обійстя, а у національному природному парку «Вижницький» щороку, проходить трудовий десант «Зелена толока».

Керівниками відділів державної охорони ПЗФ, рекреації, ГТЗ ТО та Солонечного ПНДВ здійснено об'їзд рекреаційних площадок в урочищах Сухий, Стебник, Стіжок під час якої проведено оцінку стану наявної рекреаційної інфраструктури на основі чого розроблено план заходів по ремонту та дооблаштуванні рекреаційних об'єктів.

А от працівники Вижницького природоохоронного науково-дослідного відділення разом з вірним чотирилапим другом Громом очистили урочища Судилів, с. Багни та м. Вижниця від побутового сміття, який люди викидали впродовж зими до придорожніх лісосмуг, залишали в місцях відпочинку, в лісових масивах та на берегах річок.

Об'єднавши зусилля, співробітники трьох відділів: рекреації, еколого-освітньої роботи та науково-дослідного відділу очистили від непотребу залишеного людьми придорожню лісову смугу урочища Славець. Прикро бачити, як наші люди не задумуючись про своє майбутнє та майбутнє своїх дітей завдають непоправну шкоду природі.

Не залишилися поза увагою і місця для відпочинку рекреантів. Відділ рекреації потурбувався, щоб відвідувачам комфортно відпочивалося на нашій території і вони отримували насолоду від спілкування з природою. Отож, рекреаційні площадки «Сонячна поляна», «Біля дуба» та «Стіжок» уже чекають на цінителів відпочинку на природі.

Небезпека від спалювання сухих рослинних залишків

Щороку в Україні виникають всілякі небезпечні ситуації, в зв'язку з спалюванням різних рослинних залишків. Проте найбільший відсоток цих інцидентів припадає на спалювання сухої трави (стерні), соломи та листя.

Не важливо де саме це відбувається, чи на полі після збору урожаю, чи під час прибирання біля житлових будинків, однак ця процедура несе небезпеку, яка може завдати чималих збитків.

І справді, спалювання рослинних рештків, несе в собі чимало негативних моментів. Насамперед це призводить до значного забруднення атмосферного повітря. Сполуки важких хімічних елементів виділяються в навколишнє середовище, і підвищують ризик виникнення різних захворювань, зокрема рак дихальних шляхів. Спалювання рослинності призводить до плачевних наслідків для ґрунтового покриву, зменшується його родючість. Часто спалювання стерні та соломи викликає ризик охоплення полум'ям чималих територій, що призводить до загрози знищення флори та фауни. При спалюванні руйнується біорізноманіття, адже сухі рослинні нагромадження часто слугують домівкою для великої кількості дрібних комах та тварин. Варто зазначити, що залишки після спалювання, всупереч загальній думці, являються дуже поганим добривом і важко переробляються.

Також необхідно нагадати, що згідно з прийнятим законом, спалювання сухих рослинних залишків несе за собою адміністративну та кримінальну відповідальність наряду з різними ризиками, тому від подібних ідей краще відмовитися.

З метою покращення ситуації в країні станом на 13 квітня 2020 року, президент України Володимир Зеленський підписав Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів

України з метою збереження довкілля (щодо посилення відповідальності за дії, спрямовані на забруднення атмосферного повітря та знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу)» № 556-IX. В ньому йдеться про загрозу спалювання сухого листя та трави, та його пагубний вплив на здоров'я людей.

Якщо необхідно позбавитися від рослинних рештків, найкращий варіант – це їх складування на завчасно підготовленому для цього місці, де рештки спокійно зможуть перегнати, без будь-якої шкоди для довкілля.

*Провідний інженер з природокористування
Руслан САМІГУЛІН*

Синиця чубата - птах 2021 року в Україні

Цей птах з родини синицевих, поширений на території національного природного парку «Вижницький» та на більшій частині Європи. Основний біотоп - високостовбурні соснові і смерекові ліси, зазвичай з переважанням сосни звичайної та ялини звичайної. Основну поживу чубатої синиці складають дрібні безхребетні і їх личинки, а також насіння і плоди рослин в зимовий період.

Синиця чубата, як лісовий вид, потребує суворої охорони місць гніздування: старих лісів, підліску, старих дерев, тощо. Вона занесена до переліку видів, що перебувають під опікою Європейського товариства охорони навколишнього середовища та охороняються Бернською

конвенцією. Спробуйте побачити цього птаха в хвойних лісах поблизу вашого місця проживання чи мандрівок. Найбільш характерною ознакою цієї синиці, за якою її легко визначити навіть на відстані є завжди піднятий вгору чорно-білий чубчик на голові. Чубата синиця невеликий рухливий і моторний птах, значно менший великої синиці, але дещо більший від блакитної.

Розвиваємо інклюзивний туризм

Сучасна туристична індустрія є однією з найбільших високоприбуткових, що найбільш динамічно розвивається. За даними Всесвітньої туристської організації та Міжнародного валютного фонду, туризм з кінця 90-х років вийшов на перше місце і займає лідируюче положення в світовому експорті товарів і послуг. Одним з сегментів туристичного ринку, що найбільш активно впроваджується є доступний туризм або, як його часто називають - інклюзивний туризм.

Національний природний парк «Вижницький» має великий потенціал в туристичній галузі, представляючи природну та культурну спадщину Покутсько-Буковинськими Карпатами. Завдяки своєму географічному положенню, він має великий потенціал в організації туристичних програм як для мешканців Вижницького району, так і відвідувачів з інших областей та країн. Розвиток інклюзивного туризму є одним з нових напрямків діяльності парку.

Раніше ситуація з вирішенням проблем осіб з інвалідністю мала поверхневий характер. Це пояснювалося фінансовими можливостями і матеріальними ресурсами нашої країни. Особливо рідко порушувались питання, пов'язані з відпочинком людей з інвалідністю. Часи змінюються, і що характерно, власне з ініціативи самих людей з інвалідністю. Вони не лише вимагають від суспільства більшої відкритості, вільного доступу до всіх загальних ресурсів – відпочинкових зон, туристичних маршрутів, пляжів, парків, фізкультурних комплексів, цікавих об'єктів природи, але й частіше всього самі організовують пізнавальні поїздки, табори, змагання, екскурсії. Ось тут і виявляється, що наші рекреаційні зони ніяк не пристосовані до такої експансії людей з інвалідністю. Але інклюзивний відпочинок можна організувати та зробити його навіть активним.

Інклюзивний туризм - процес розвитку туризму, який має на увазі доступність туризму для всіх, в плані пристосування інфраструктури туристичних центрів і об'єктів туристського показу до різних потреб усіх людей, в тому числі, людей з інвалідністю, людей похилого віку, їх опікунів і членів сімей, людей з тимчасовими обмеженнями

можливостями, сімей з маленькими дітьми. А враховуючи військові дії на сході України, до цього списку додаються військові, а також мирне населення, діти, які зазнали психологічних травм, так звані переселенці. Інклюзивний туризм - це форма туризму, яка включає в себе процес співпраці між різними учасниками у сфері туризму та передбачає надання людям з інвалідністю доступності, включаючи мобільну, візуальну, слухову і когнітивну складові доступності, надає право функціонувати незалежно, на рівних умовах з почуттям власної гідності через надання універсальних туристичних продуктів, послуг і середовища. Основна мета такого туризму – забезпечити всім членам суспільства можливість рекреації. Отже інклюзивний туризм для осіб з інвалідністю - це сучасний вид туризму, який дозволяє включити в туристичну діяльність будь-яку людину, незалежно від її фізичних можливостей, з урахуванням особливостей її фізично-психологічного стану і розглядається він, насамперед, як потужний засіб активної реабілітації, який структурно включає в себе медичні,

психологічні, педагогічні, фізичні, професійні, трудові, фізкультурно-спортивні та соціально-побутові заходи

Найбільш сприятливим та доступним для людей з інвалідністю є природно-пізнавальний туризм. Цей вид туризму дозволяє через короткострокові туристичні маршрути забезпечити реабілітацію людей з інвалідністю. Природно-пізнавальний туризм передбачає відхід людини від міського середовища, єднання з природою, насолоду самим фактом перебування в природному середовищі. Основними об'єктами такого туризму вважаються ліси, поля, луки, річки, озера, гори, природоохоронні території, такі як НПП «Вижницький».

Ми впевнено крокуємо в цьому напрямку. Зокрема 1 березня 2021 року між НПП «Вижницький» та ГО «МІ РІВНІ» підписано меморандум про партнерство та співпрацю. Також готується проекти облаштування вуличного пандусу та рекреаційних зон.

*Провідний фахівець з екологічної освіти
Марина БАБЕШКО*

Фенологічне спостереження на території НПП «Вижницький»

Початок весни — важливий період фенологічних наукових спостережень. Фенологія вивчає, які саме зміни відбуваються в розвитку рослин під впливом середовища. В завдання фенології входять не тільки визначення строків сезонних явищ, але і встановлення взаємозв'язку з метеорологічними умовами і особливостями регіону. Тому спостереження проводяться комплексно. Вони мають супроводжуватися описанням умов навколишнього середовища (рельєф, ґрунт, гідрологічні умови, характер рослинності).

Саме тому працівниками науково-дослідного відділу та відділу державної охорони ПЗФ НПП «Вижницький» проводиться ряд фенологічних спостережень з метою моніторингу та виявлення різних фенологічних процесів у деяких видів рослин та дерев у різних

частинах парку, різних висотних поясах, а саме: початок набухання бруньок, розпускання листя, наростання пагонів, цвітіння та інші фенологічні фази. Спостереження проводяться за певними видами деревних порід та рослинами, це - Бук лісовий (*Fagus sylvatica* L.), Граб звичайний (*Carpinus betulus* L.), Вільха сіра (*Alnus incana* (L.)), Анемона звичайна (*Anemone nemorosa*), Калюжниця болотна (*Caltha palustris*), Печіночниця звичайна (*Hepatica nobilis*), Мати-й-мачуха (*Tussilago farfara*). Всі зібрані дані щороку вносяться до розділу 7 фенокліматична періодизація року Літопису природи.

Перш за все слід пам'ятати, що сезонні зміни в природі настають щороку в різний час, тривалість сезонів року буває різною. Відбувається коливання щодо кількості атмосферних опадів, ясних і хмарних днів, у переважанні низьких та високих температур тощо.

Ці природні явища не однакові щороку навіть для кожного дня. Навчитися уважно стежити за цими коливаннями і систематично фіксувати їх, уміти аналізувати спостереження, явища, знаходити зв'язок між погодними умовами і початком фаз розвитку живих організмів є завданням для працівників відділу державної охорони ПЗФ та науково-дослідного відділу НПП «Вижницький».

*Технік-лаборант науково-дослідного відділу
Дмитро БОЙЧУК*

Водно-болотні угіддя, вода і життя – нероздільні!

Вже не один рік екоосвітянки національного природного парку «Вижницький» приєднуються до відзначення Дня водно-болотних угідь, яке святкується 2 лютого країнами світу, які мають на своїх територіях водно-болотні угіддя, у тому числі Україна. Воно приурочено до підписання світовою спільнотою 2 лютого 1971 року у місті Рамсар (Іран) міжнародної Конвенції з водно-болотних угідь, як середовище існування водоплавних птахів.

Цьогорічна тема – «Водно-болотні угіддя, вода і життя – нероздільні!». Цьогорічна тема привертає увагу до питань пов'язаних з використанням прісної води, а також ролі водно-болотних угідь у накопиченні, очищенні та постачанні прісної води для потреб людства і природних процесів.

Цей день започатковано для привернення

уваги до важливості водно-болотних екосистем для людей та вперше відзначено у 1997 році. З того часу до Всесвітнього дня водно-болотних

угідь організовується низка інформаційних кампаній та природоохоронних акцій по всьому світу. Рамсарський секретаріат щорічно пропонує тему свята.

Рамсарська конвенція закликає звернути увагу на зростаючу водну кризу по всьому світі та одну з її причин – руйнування водно-болотних екосистем, наголошує на необхідності запровадження основних підходів для збереження прісних вод та забезпечення належного доступу до чистої води – це припинення руйнування і початок відновлення водно-болотних угідь, демонтаж гребель, припинення надмірної експлуатації підземних вод, очищення і припинення забруднення джерел прісної води, збільшення ефективності використання води, «мудре» використання водно-болотних угідь,

інтеграція питань управління водно-болотними угіддями у секторальні та регіональні плани розвитку.

До відзначення Дня водно-болотних угідь екоосвітянками було підготовлено ряд заходів.

Для працівників установи було підготовлено і організовано круглий стіл на тему «Вода, водно-болотні угіддя і життя».

Для школярів були проведені цікаві заходи та екологічні уроки «Водно-болотні угіддя» і «Мешканці водно-болотних угідь», урок-презентація «День водно-болотних угідь».

Для майбутнього планети ми маємо усвідомити важливість припинення руйнування і почати відновлювати водно-болотні екосистеми, берегти джерела прісної води та ощадливо їх використовувати.

*Провідний фахівець з екологічної освіти
Лідія ГОЛОВАТЮК*

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ
ПАРК «ВИЖНИЦЬКИЙ»**

Головний редактор - в.о. директора
НПП «Вижницький»
Віталій Стратій

59233, Чернівецька обл, Вижницький р-н,
смт. Берегомет, вул. Центральна, 27а.
Телефон/факс: (03730) 3 69 06
E-mail: vyzhnpark@ukr.net
Веб-сайт: www.npp.cv.ua

Газета видана в електронному варіанті
Виходить 1 раз на квартал.
ЧЦ № 398-78Р від 16.02.2011р.